

ถอดรหัสธรรมผ่านมุมมองของ

พระอาจารย์ **ว.วชิรเมธี** และ **ดร. วัฑฒ์ สัทธีเวกีน**

พุทธ

พบ
วัฑฒ์

ช่างคิด
พบช่างถาม

พิมพ์ครั้งแรก มีนาคม 2554 ราคา 215 บาท
ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ
ว.วิชรเมธี, ดร.วิทย์ ลิทธิเวคิน
พุทธพวิทยะ. _ _ กรุงเทพฯ : เนชั่นบุ๊คส์, 2554. 168
หน้า.

1. ธรรมะ 1. ชื่อเรื่อง.

330

ISBN 978-616-515-113-9

เจ้าของ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

สำนักพิมพ์เนชั่นบุ๊คส์

บริษัท เนชั่น อินเตอร์เนชั่นแนล เอ็ดดูเทนเมนท์ จำกัด (มหาชน)

ประธานที่ปรึกษา

ธนาชัย อีรพัฒน์วงศ์

ที่ปรึกษา

ดร. วงศ์ศิริ สังขวาสิ มียาจิ

ประธานกรรมการบริษัท

ธนาชัย สันติชัยกุล

กรรมการผู้อำนวยการ

เกษรี กาญจนะวิชชัย

กรรมการผู้จัดการ

ดร. นันทพร วงษ์เชษฐา

ผู้จัดการกองบรรณาธิการอาวุโส

รุจิเรข ศชรินทร์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

จิราวรรณ นันทพงศ์

ปก/รูปเล่ม

เดชา กิจพัฒนิกัญญา

ถ่ายภาพปกและภาพประกอบ

ปิยะนันท์ เกียรติคุณฤทธ, เรืองฤทธิ์ ธิชาญ

กราฟิก

วรเทพ เสริมธนะพิพัฒกุล, กฤษณา แก้วประเสริฐ

ผู้จัดการฝ่ายการตลาดและฝ่ายขาย

ตรีเทพ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา

ฝ่ายขาย

ฐาปนรัตน์ จันทรินทร์, จารุวรรณ นาคบำรุง, เพชร เนตรพระวงศ์

ฝ่ายการตลาด

นันทวัน อรุณนิมิตกุล

สำนักงาน เลขที่ 1854 ถนนบางนา-ตราด แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260 โทรศัพท์ 0-2338-3694-6
โทรสาร 0-2338-3986, www.nationbook.com

พิมพ์ที่ บริษัท เนชั่น พริ้นติ้ง เซอร์วิส จำกัด 167/5 หมู่ 4 ถนนบางนา-ตราด กม. 29.5 ตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ
จังหวัดสมุทรปราการ 10560 โทรศัพท์ 0-2313-4411-4 โทรสาร 0-2313-4415

จัดจำหน่ายโดย บริษัท ซีอีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน) อาคารเนชั่นทาวเวอร์ ชั้นที่ 19 เลขที่ 1858/87-90
ถนนบางนา-ตราด แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260 โทรศัพท์ 0-2739-8222, 0-2739-8000 โทรสาร
0-2739-8356-9, www.se-ed.com

สงวนลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2554 โดยบริษัท เนชั่น อินเตอร์เนชั่นแนล เอ็ดดูเทนเมนท์ จำกัด (มหาชน)

ห้ามลอกเลียนแบบส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ รวมทั้งการจัดเก็บ ถ่ายทอด ไม่ว่ารูปแบบหรือวิธีการ
ด้วยกระบวนการอิเล็กทรอนิกส์ การถ่ายภาพ การบันทึก หรือวิธีการใดโดยไม่ได้รับอนุญาต

หากพบหนังสือมีปัญหาหน้าติด หน้าสลับ หน้าซ้ำ หรือหน้าหาย สามารถขอเปลี่ยนใหม่ได้
จากวันที่ท่านซื้อ หรือติดต่อสำนักพิมพ์ โทรศัพท์ 0-2338-3694-6

คำนำสำนักพิมพ์

เป็นที่ถกเถียงกันเสมอ ระหว่างแนวคิดทางโลกและทางธรรม วิทยาศาสตร์และไสยศาสตร์ สิ่งพิสดารที่ได้และสิ่งที่มีอยู่แต่ไม่อาจพิสูจน์ได้จริง คำถามทั้งหมดถูกตั้งปจฉาโดย ดร. วิทย์ สิทธิเวคิน และวิไลชนา โดย พระอาจารย์ ว. วชิรเมธี

นานที่ปีหนึ่ง เราจึงจะได้เห็นการถกเถียงประเด็นธรรมะอย่าง ออกรสจากพระนักเทศน์ผู้ที่ขึ้นชื่อว่าเป็นไอดอลของคนรุ่นใหม่ในยุคนี้ กับ ผู้บริหารและพิธีกรข่าวรุ่นใหม่ ผู้สนใจศาสนาในเชิงลึก

ผู้ขยายความสนใจจากโลกทุนนิยมสู่ธรรมะ นอกจากนี้ การตามรอยพระพุทธเจ้าที่อินเดียของทั้งสอง ไม่เพียงแต่ได้เดินตามเส้นทางของพระพุทธเจ้าแล้ว แต่ยังจะทำให้ผู้ที่ติดตามอ่านยังได้เกิดพุทธปัญญากันถ้วนหน้า

เบ็นบ็อบส์

คำนำปฐวิสัยนา

พุทธศาสนา แปลว่า ศาสนาของผู้รู้ การที่เราจะเป็นผู้รู้ได้ ก็ต้องเป็นผู้ศึกษามาก่อน กระบวนการหนึ่งของการศึกษาที่ดีก็คือ การรู้จักตั้งคำถามเมื่อมีความสงสัยเกิดขึ้น พระพุทธเจ้าของเราเอง ก็ทรงบรรลुสัจธรรมโดยการที่ทรงรู้จักตั้งคำถามมาก่อนเช่นเมื่อทรงเห็นคนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ ทรงตั้งคำถามว่า ทำไมต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย และต้องออกบวช หรือเมื่อพ้นไปจากคำถามพึ้นๆ เหล่านี้แล้ว ก็ยังทรงตั้งคำถามที่ลึกไปกว่านั้นอีกว่า ในเมื่อโลกและชีวิตเต็มไปด้วยความทุกข์ ทางดับทุกข์จะมีอยู่หรือไม่ ผลของการเพียรตอบคำถามนี้ก็ทำให้พระองค์ทรงค้นพบ “พระนิพพาน” อันเป็นภาวะสิ้นทุกข์ตลอดกาล

การมีความสงสัยในสิ่งต่างๆ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของปัญญา
การรู้จักตั้งคำถาม จึงเป็นกระบวนการในการแสวงหาปัญญา

ตลอดเวลากว่า ๘ วัน ระหว่างที่ผู้เขียนและคณะเดินทางไปเยือนสังเวชนียสถาน ๔ ณ แดนพุทธภูมิประเทศอินเดีย (เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒) ดร.วิทย์ ลิทธิเวคิน ในฐานะพิธีกรรายการซีพจรโลก ได้เดินทางร่วมคณะไปกับผู้เขียนด้วย ดร.วิทย์ แม้ไม่เป็นพิธีกร ตามปกติก็เป็นคนช่างสงสัย ช่างซัก ช่างถาม ยิ่งเมื่อมีโอกาสได้ทำหน้าที่พิธีกรก็ยังมีคำถามมากมายที่เขาสนใจ อยากค้นหาคำตอบ เมื่อ ดร.วิทย์ถาม ผู้เขียนก็จึงตอบ แต่เป็นการตอบเท่าที่เวลาและโอกาส ณ ขณะนั้นๆ จะอำนวยให้ หลายคำตอบ จึงยังไม่มีโอกาสได้แจกแจงบางแง่มุมหรือบางประเด็นเท่าที่ควรจะเป็น อย่างไรก็ตาม ก็หวังว่า คำตอบเพียงบางแง่มุมในห้วงเวลาหนึ่งๆ เท่าที่ประมวลไว้ในการเดินทางครั้งนั้นและกลายมาเป็นหนังสือในครั้งนี้ก็คงไม่ไร้ประโยชน์เสียทีเดียว

ขออนุโมทนา คุณสุทธิชัย หยุ่น พิธีกรใหญ่แห่งรายการ
ซีพีจอร์นัล ที่มีส่วนอย่างสำคัญทำให้เกิดรายการ “ตามรอยพุทธเจ้า”
ขึ้นมาในคราวนั้น และขออนุโมทนา ดร.วิทย์ สิทธิเวคิน และทีมงาน
ซีพีจอร์นัล ที่ทำให้มีสารคดีชิ้นเยี่ยมเพิ่มขึ้นอีกเรื่องหนึ่งในโลกของ
การศึกษา ค้นคว้า พระพุทธศาสนา และและการค้นหาแก่นสารของ
การดำรงอยู่ในโลกนี้ของมวลมนุษย์ และประการสำคัญ ขออนุโมทนา
คณะผู้จาริกแสวงบุญทุกท่าน ที่ร่วมกันเดินทางจาริกแสวงบุญในครั้ง
ประวัติศาสตร์ร่วมกันตั้งแต่ต้นจนจบด้วยความทรงจำที่งดงามอย่างยิ่ง

ว.วชิรเมธี

ศูนย์วิปัสสนาไร่เชอร์รี่

คำนำผู้บูชา

ปฏิเสธไม่ได้หรอกครับว่าทุกวันนี้พวกเราต่างก็ถูกแวดล้อมด้วยอิทธิพลมากมายของโลกตะวันตกที่ทันสมัย ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการความคิดแบบวิทยาศาสตร์ ทุนนิยม วัตถุนิยม โลกาภิวัตน์ กระแสความทันสมัยต่างๆ และอิทธิพลเหล่านี้มันทำให้ชาวพุทธในโลกวันนี้ โดยเฉพาะเหล่า Gen-X, Gen-Y หรือ Gen-M กลุ่มใหญ่ๆ เลยตั้งคำถามกับพุทธศาสนาใน พ.ศ. นี้ว่า “เวิร์ก” จริงหรือ “ตอบโจทย์” ชีวิตของพวกเขาได้จริงหรือเปล่า

หนังสือเล่มนี้เป็นความพยายามในการหาคำตอบว่า ปัจจุบันะไรบ้างที่ทำให้ชาวพุทธใน พ.ศ. นี้ หรือ 2,598 ปีหลังจากที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้ นั้น ตั้งคำถาม ปิดใจในการรับธรรมะ หรือแม้แต่ปฏิเสธการคงอยู่ของพระพุทธศาสนา และพยายามที่จะหาวิธีในการคลี่ปมประเด็นพวกนั้นออกมา

ในฐานะของหนึ่งในบุคคลที่ถูกแวดล้อมด้วยอิทธิพลของโลก
ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพียวฟ้าวปฐิตปฐิตและเต็มไปด้วยอิทธิพล
ของโลกตะวันตกในยุคดิจิทัล ผู้เขียนจะทำหน้าที่ในการตั้งเฝ้าคำถาม
ที่มีอยู่ในสังคมเวลานี้ และหาคำตอบจากการสนทนาระหว่าง
การเยือนดินแดนพุทธภูมิกับพระอาจารย์ว. วชิรเมธี พระสงฆ์นักปราชญ์
“โลกะวิทู” หรือ “ผู้รู้โลก” ในยุคนี้เป็นอย่างลึกซึ้ง

และเมื่อผนวกกับบทสนทนาระหว่างในเรื่องพุทธประวัติในการ
“ตามรอยพระพุทธเจ้า” ณ สังฆมณีสถาน 4 และสถานที่สำคัญของ
พุทธศาสนา ในแนวโพสท์โมเดิร์น ก็น่าจะทำให้คนในยุคดิจิทัลผู้ตั้ง
คำถามกับพุทธศาสนาเริ่มต้น “เปิดใจ” กับพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
มากขึ้น และน่าจะช่วยให้ชาวพุทธผู้เลื่อมใสในพระศาสนาได้มีแง่มุม
เพิ่มเติมในการพูดคุยกับ “ผู้ที่ยังปิดใจ” ได้มากขึ้นด้วย

หนังสือนี้จะสมบูรณ์ไม่ได้หากปราศจากความเมตตากรุณา
จากพระอาจารย์ ว.วชิรเมธี ผู้ให้ธรรมะอย่างเจียบคมในการทำความเข้าใจ
ประเด็นทุกประเด็น ภรรยาของผม (คุณเผยเผย วีนาร์ตัน
เลาหนาคกุล) พี่กร่วมรายการซีพจรโลก ผู้สนับสนุนให้สามีไป
ทำรายการแทนตัวเองจนได้เปิดมุมมองและกลับมาเขียนหนังสือเล่มนี้
กัลยาณมิตรทางธรรมทุกท่านที่ช่วยเปิดโลกทรรศน์จนหลุดจากโลก
แห่งวัตถุได้ อีกคนคือ คุณนิธิดา อัสวนิพนธ์ ผู้อาสาแกะเทปการ
สนทนาธรรมอย่างละเอียด ประณีต และไม่มีผิดพลาด

วิทย์ สิกธีรเวทิน

เกริ่นนำ

ท่านที่ยังตั้งคำถามอย่างเข้มข้นและยังคงคลางแคลงใจกับพุทธศาสนา ในประเด็นต่างๆ จะนำมาถกกันในหนังสือนี้ ได้เคยตั้งคำถามกับตนเองบ้างไหมครับว่า ทำไมตั้งแต่เกิดมา จนถึงบัดนี้เราไม่เคยสงสัยกับสถานภาพและความน่าเชื่อถือของแนวคิดวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีของโลกตะวันตก ทุนนิยม บ้างเลย

ดังนั้น ลองเปิดใจ วิพากษ์วิจารณ์ และหันมาศึกษาพุทธ น้อมนำธรรมมาสู่ตน คงเป็นทางเลือกที่ดีไม่น้อย

หลายครั้งที่วิทยาศาสตร์ไม่สามารถที่จะอธิบายปรากฏการณ์หลายอย่างในโลกนี้ได้ยกตัวอย่างโรคมะเร็งที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีปี่ไม่มีขลุ่ยอธิบายไม่ได้ทุกกรณี อัจฉริยภาพของโมสาร์ทที่เกินเด็กวัย 3 ขวบ 6 ขวบ การที่ฝรั่งยังคงใช้คำว่า “พรสวรรค์” หรือ talent กับความเก่งของคน ที่อธิบายไม่ได้ด้วยหลักพันธุกรรมที่ศึกษากันนานปี การที่โลกตะวันตกยังคงเชื่อว่า ต้นเหตุของอาการเครียดและนอนไม่หลับนั้นมาจาก

การทำงานทางชีวเคมีเชิงกายภาพมากกว่า มาจากต้นเหตุของความ
มีปัญหาดัง “จิต”

หลายครั้งที่ทุนนิยมและอุตสาหกรรม นวัตกรรมต่างๆ มัน
ทำให้เราต้องหลงทาง มีชีวิตที่ยุ่งเหยิง ทั้งๆ ที่มันถือกำเนิดเกิดขึ้นเพื่อ
ให้คนมี “ความสุข” มากขึ้น แต่การมีมากขึ้นกลับทำให้เราแย่ลง เช่น
เรามีนวัตกรรมไอทีสารสนเทศที่ดีขึ้นเพื่อทำให้เราทุ่นแรงประหยัดเวลา
แต่เรากลับวุ่นวายมากขึ้น ทำงานเยอะขึ้น สมดุลชีวิตต่ำลงมาก การ
สะสมความมั่งคั่งทำให้เราต้องเสียสิ่งต่างๆ จนยึดติดถอนตัวไม่ขึ้น

คงจะไม่เกินเลยไปหากจะขอเมินต์สักหน่อยว่า การที่เราเชื่อ
และยึดติดกับวิทยาศาสตร์และหลักการแนวความคิดแบบตะวันตก
แบบไม่ลืมหูลืมตา จนกระทั่งเลือกที่จะตั้งกำแพงและปิดใจกับพุทธ
ศาสนานั้นเป็นเพราะเราเองมกมาย และถูกล้างสมอง ถูกครอบงำความคิด

(hegemonized) ด้วยแนวทางแบบตะวันตก จน “ชาดสติ” ที่จะเปิดใจ กับสิ่งต่างแล้วมาประมวลผลกันอย่างเป็นธรรม จนลึ้มที่จะผสมผสาน จุดดีของทุกๆ แนวคิดอย่างเป็นประโยชน์สูงสุดต่อชีวิตเราในยุคดิจิทัลนี้ ยุคที่วิทยาศาสตร์เอง ทุนนิยมเองก็จนปัญญาที่จะปลดเราออกจาก ความทุกข์อย่างยั่งยืน... แต่จะมีใครบ้างที่จะยอมรับว่าตนเอง “งมงาย ในวิทยาศาสตร์” บ้าง วิทยาศาสตร์น่าเชื่อถือ 100% หรือ? ปลดเปลื้อง ทุกข์ให้เราได้จริงๆ แล้วหรือ?

หากเรายอมรับว่า ความทุกข์ของคนในยุคพุทธกาลกับยุค ดิจิทัลนั้นไม่ได้แตกต่างกัน (ความอยากมี อยากเป็น ความไม่อยากมี ไม่อยากเป็น คับข้องใจไม่ได้สิ่งที่วาดหวังเอาไว้เหล่านั้น ที่ผมย้ำอีกที ว่าใครมีทุกข์เกินกว่าแบบนี้บอกด้วย จะติดต่อสื่อมวลชนไปสัมภาษณ์)

การเปิดใจกับพุทธศาสนา และการลดสัดส่วนของความ “งมงายในวิทยาศาสตร์” ด้วยการวิพากษ์วิทย์ฯ เสียบ้าง ก็น่าจะเป็น จุดเริ่มต้นใหม่ในชีวิตได้เนาะครับ

Part I

ปุจฉา-วิสัชนาเกี่ยวกับ
การดำรงอยู่ของพุทธศาสนา

พุทธศาสนา อะภาสิก? ‘พุทธศาสนาให้พลได้ไม่จำกัดกาล?’

พุทธศาสนาถือกำเนิดมาแล้วเกือบจะ 2,600 ปี แล้วธรรมะ
จะตอบใจพโยคนในยุคของเราได้อีกหรือ?

จะปฏิเสธไหมครับว่าคนรุ่นใหม่ในยุคนี้ พ.ศ. นี้ มีคำถามนี้
อยู่ในใจ โดยเฉพาะในวันที่ระบบวิธีคิดใหม่ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก
ตะวันตก กระแสความทันสมัยนั้นได้เข้ามาท้าทายความน่าเชื่อถือ
ของพุทธศาสนาอย่างรุนแรง

แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า ในยุคเดียวกัน พ.ศ. เดียวกันนี้ ชาวพุทธ
ที่มีความก้าวหน้าในทางโลก ทั้งในแง่หน้าที่การงาน สถานภาพชื่อเสียง
มีภูมิปัญญาที่ทันสมัยตามอย่างตะวันตกจำนวนไม่น้อยต่างก็กลับหัน
มาสนใจศาสนาพุทธกันมากขึ้นอย่างที่ไม่เคยมาเป็น “เทรนด์”
แนวใหม่ทิศทางใหม่ในโลก

สรุปแล้วพุทธศาสนากำลังจะเสื่อมถอยลง หรือว่ากำลัง
รุ่งเรืองขึ้นกันแน่

ตกลงแล้วพระพุทธศาสนาสามารถ “ตอบโจทย์” คนปัจจุบัน
ที่มีวิถีชีวิตแตกต่างจากยุคพุทธกาลเมื่อสองพันหกร้อยปีก่อน
ได้จริงหรือ

ทำไมคนที่มีการศึกษาสูง มีความรู้อย่างตะวันตก และกรอบ
วิธีคิดอย่างวิทยาศาสตร์ มีสถานภาพสังคมสูง หันมาปฏิบัติธรรมกัน
มากมาย

สรุปรวมแล้ว ชาวพุทธประเภท “พุทธะเป็นบ้าน” คิดถูก
หรือคิดผิดกันแน่? ที่ตั้งคำถามและคลางแคลงกับพุทธศาสนา

พิจารณาจากคำถามเหล่านี้แล้ว ก็น่าจะพอสรุปได้ว่า
มุมมองของชาวพุทธในสังคมไทยที่มีต่อพุทธศาสนานั้นแตกต่างกันไป
คนละทิศคนละทาง แต่น่าจะแบ่งได้สี่กลุ่มดังนี้

1. ชาวพุทธที่เลื่อมใสในพระศาสนาตั้งแต่เกิดโดยไม่เสื่อมคลาย
ไม่เคยคลอนแคลน

ก็ยังคงมีอยู่ทั่วไป คนกลุ่มนี้เองก็มีความแตกต่างกันภายใน
เช่น บางคนก็เน้นในเรื่องของพิธีกรรมอย่างเหนียวแน่น ส่วนบางคน
ก็เลื่อมใสในแก่นของพระธรรมโดยไม่คลอนแคลนเลย

2. ชาวพุทธที่ตั้งคำถามกับพุทธศาสนา คลางแคลงใจในพุทธศาสนา

คนกลุ่มนี้มักจะตั้งคำถามที่เราเกริ่นเอาไว้ตอนต้นนั่นเอง เช่น พุทธศาสนาตอบใจพญาคณินวันนี้หรือไม่ อย่างไร หรือประเพณีว่า “ตกลงพุทธศาสนามีสถานภาพอย่างไรกันแน่?”

3. ชาวพุทธประเภทที่ปฏิเสธพุทธศาสนาไปเลย

ทั้งประเภทที่พูดออกมาเลย กับประเภทที่เก็บเอาไว้ในใจ หรือหลีกเลี่ยงแรงปะทะทางสังคมก็มีอยู่มากมายเลยเหมือนกัน

และอีกกลุ่มที่ถือได้ว่ามีจำนวนไม่น้อยในสังคมไทยในวันนี้ก็คือ อีกกลุ่มหนึ่งที่พัฒนามาจากกลุ่ม 2 และ 3 นี้แหละครับ

4. ประเภทที่ครั้งหนึ่งเคยตั้งคำถามกับพุทธศาสนา หรือแม้แต่เคยปฏิเสธพุทธศาสนา แต่แล้วหันกลับเข้ามาศึกษา เลื่อมใส ปฏิบัติพุทธศาสนา

คนจำนวนนี้ถือได้ว่ามีไม่น้อยและปัจจุบันกลายมาเป็นกำลังสำคัญในการเสริมสร้างพุทธศาสนายุคกึ่งพุทธกาลนี้อีกด้วย

พวกเขาอยู่ในสังคมเดียวกันไม่ใช่หรือ? คนทั้ง 4 ประเภทนี้ “เห็น” ศาสนาพุทธแบบเดียวกันไหม? พุทธในเรื่องเดียวกันหรือเปล่า? ทำไมกลุ่มคนทั้งสี่มองพุทธศาสนาแตกต่างกัน?

หากจะบอกว่า 4 กลุ่มนี้พูดว่า “ศาสนาพุทธ” เห็นกันคนละอย่างก็คงจะพอได้อยู่ อย่างน้อยกลุ่มแรก หรือกลุ่มที่เลื่อมใสพระพุทธศาสนาในลักษณะที่เป็นวัฒนธรรมครองชีวิต กับกลุ่มที่ 4 หรือกลุ่มที่เคยกลางแควง หรือเคยปฏิบัติพระพุทธศาสนามาแล้ว หันกลับมาเป็นกำลังสำคัญของพุทธศาสนาอีกครั้ง (ที่ส่วนใหญ่เป็นพวกที่มีแนวคิดแบบตะวันตกสุดโต่ง ทุนนิยม วัตถุนิยม และงมงายในวิทยาศาสตร์ประเภทหัวชนฝา) ก็น่าจะเห็นพุทธศาสนาแตกต่างกันไป

คนกลุ่มที่ 4 (ที่ครั้งหนึ่งอาจจะเคยตั้งคำถามกับพุทธศาสนา เพราะอาจจะมองว่า พุทธศาสนาล้าสมัย อธิบายด้วยวิทยาศาสตร์ และวิทยาการตะวันตกไม่ได้) แต่ตัดสินใจหันกลับมาศึกษาพระพุทธศาสนาด้วยเหตุว่า “ตอบโจทย์” ได้จริงๆ นั้น ก็คงจะมองเห็นอะไรที่คนกลุ่มที่ 2 และ 3 หรือพวก “พุทธทะเบียนบ้าน” นั้นมองไม่เห็น

จึงน่าจะวิเคราะห์ได้ว่า อะไรทำให้คนกลุ่มที่ 4 หันกลับมาศึกษาพระพุทธศาสนา อะไรคือสิ่งที่ทำให้พวกเขาคิดว่าพุทธศาสนาตอบโจทย์ในชีวิตยุคดิจิทัลนี้ได้ และอะไรคือปัจจัยที่ทำให้คนกลุ่มที่ยังตั้งคำถามกับพระพุทธศาสนานั้น “ปิดใจ” ในการที่จะรับรู้ธรรมะของพระพุทธองค์ไว้ในใจ

“พุทธทะเบียบบ้าน”

แม้คำว่า “พุทธทะเบียบบ้าน” หรือ “พุทธตามทะเบียบบ้าน” จะไม่ปรากฏอยู่ในพจนานุกรม แต่เชื่อว่าคำนี้เป็นคำที่เราได้ยินคุ้นหูกันมานับสิบปีเหมือนกัน ท่านเคยได้ยินไหมครับ...?

บางท่านได้ฟังคำนี้แล้วคงจะอดอมยิ้มและอดขำไม่ได้ครับ เพราะเคยพบมาแล้ว หรือบางท่านก็คงจะยิ้มเพราะเห็นว่าตัวเองก็เป็นพุทธแต่ในนาม กล่าวคือบอกว่าตัวเองเป็นพุทธก็ตอนที่ต้องกรอกข้อความลงในแบบฟอร์มว่า ศาสนาไหน จึงต้องตอบว่า “ศาสนาพุทธ”

ปัญหามีอยู่ว่า ปัจจัยใดหรือปมประเด็นอะไรที่ชาวพุทธกลุ่มที่เรียกว่า “พุทธทะเบียบบ้าน” ยังตั้งคำถามหรือแม้แต่ “ปิดใจ” ที่จะรับพุทธศาสนาเข้ามาในจิตใจ?

หากว่าจะลองไล่คำถามซึ่งเป็นปมประเด็นกันออกมาก็น่าจะแบ่งออกมาได้เป็นกลุ่มๆ ดังนี้

- พุทธศาสนานับตอบใจยกคนในโลกปัจจุบันไม่ได้ ว่าง่าย ๆ คือ เพราะพุทธศาสนานับ “เขย” และไม่ก้าวไปตามโลกที่หมุนเร็วขึ้นเรื่อยๆ

- พุทธศาสนาไม่สามารถอธิบายได้ด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์ ในโลกที่วิทยาศาสตร์เป็นกรอบความคิดหลักของโลก อะไรก็อธิบายด้วยวิทยาศาสตร์ไม่ได้ พิสูจน์ไม่ได้ ถือได้ว่า “ไม่เวิร์ก” ไม่น่าเชื่อถือ

- บางคนเชื่อว่าทุกอย่างต้องเห็นได้จริงเชิงประจักษ์ ดังนั้น หากว่ากฎแห่งกรรมที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ไม่ได้ทำหน้าที่ให้เห็นจริงๆ จังๆ กับตาแล้วละก็ เราจะเชื่อได้อย่างไร?

- อีกอย่างพุทธศาสนานั้นมีพิธีกรรมเยอะมาก แคมบิวัตถุมงคล เครื่องรางต่างๆ อีกด้วย สิ่งเหล่านี้ทำให้คนงมงายนี่นา

- เรื่องพฤติกรรมเสื่อมของสงฆ์บางกลุ่มที่ออกมาเป็นข่าวคราว ไม่เว้นแต่ละวัน ก็เป็นอีกปัจจัยที่ทำให้เราต้องปิดใจกับเรื่องธรรมะไปด้วย

และถึงแม้ว่าในสังคมไทยเรามีพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีอีกมากมาย แต่ก็แสดงธรรมที่ฟังแล้วไม่สอดคล้องกับคนในยุคนี้ พ.ศ. นี้จะเข้าใจได้ด้วยคลื่นความถี่เดียวกันแล้วละก็ เราจะเข้าใจธรรมะได้อย่างไร?

ส่วนต่อไปของหนังสือนี้เราจะลองมาพูดคุยกันในแต่ละประเด็นดูว่า ภายใต้คำถามเหล่านี้ ธรรมะมีคำตอบคำอธิบายอย่างไร พระอาจารย์ ว. วชิรเมธี พระสงฆ์นักปราชญ์ผู้เป็น “โลกะวิทู” แห่งยุคจะมาช่วยไขข้อข้องใจเพื่อเปลี่ยนข้อสงสัยให้แก่ชาวพุทธยุคดิจิทัลนี้ในประเด็นเหล่านี้ด้วยกัน

 ก่อนสนทนากันขอถามพระอาจารย์ครับว่าการวิเคราะห์
เรื่องสถานการณ์และการดำรงคงอยู่ของพุทธศาสนาด้วยการตั้งคำถาม
แบบนี้ พระอาจารย์ว่ามันบาปไหมครับ ?

 การวิเคราะห์จะเป็นบาปหรือไม่เป็นบาปอยู่ที่ว่าเราวิเคราะห์
เพื่ออะไร ถ้าเราวิเคราะห์เพื่อที่จะศึกษาหรือเพิ่มพูนสติปัญญาในฐานะที่
เป็นปัญญาชนคนหนึ่งก็ทำได้ แต่ถ้าวิเคราะห์เพื่อหาจุดจับผิด เพื่อก่อให้
เกิดความสะเทือนใจต่อผู้ที่นับถือพุทธศาสนานั้น แน่นนอนที่สุด นั้น
เป็นการศึกษาที่ไม่ถูกต้อง เพราะเจตนาคุณไม่เป็นกุศล ถ้าคุณทำด้วย
เจตนาที่เป็นกุศล สิ่งนั้นทำได้ เพราะพระพุทธรูปทรงเปิดทางไว้ให้แล้ว
ในกาลามสูตรว่า อย่าปลงใจเชื่อเพราะว่าหนึ่ง... สอง... สาม...

พระสูตรนี้เป็นที่ยกย่องอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่
ปัญญาชนชาวตะวันตก เมื่อศึกษากาลามสูตรแล้ว เขาจะบอกเลยว่า
พระพุทธรูปคือใจกว้างที่สุด มีความเป็นประชาธิปไตยทางปัญญามากที่สุด
กล่าวคือ ทำให้พุทธศาสนาไม่มีการผูกขาดทางปัญญา ใครจะเชื่อไม่เชื่อ
วิพากษ์วิจารณ์ ตั้งข้อสงสัยตรวจสอบ แม้กระทั่งกับตัวพระพุทธรูปเองก็ทำได้
ฉะนั้นกาลามสูตรทำให้คนทั่วโลกลงความเห็นว่าพระพุทธรูปศาสนาเป็น
ศาสนาที่เปิดกว้างทางปัญญามากที่สุด โดยเฉพาะในข้อสุดท้ายที่
พระองค์ตรัสว่า “อย่าเพิ่งปลงใจเชื่อแม้กระทั่งคนคนนั้นอ้างตัวเองว่า
เป็นครูของเธอ แต่เมื่อเธอได้สอบสวนทวนความทั้งหมดอย่างรอบคอบ

จนเมื่อเธอได้นำมาปฏิบัติจนเห็นแจ้งชัดด้วยตนเองว่า สิ่งที่ทำนั้นเป็น
สิ่งที่ดีและสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ชั่ว เลือกคั่นกลั่นกรองเอาสิ่งที่ดีไว้และทิ้งสิ่งที่เลวไป
เห็นดี เห็นชั่ว ประจักษ์ด้วยตนเองเมื่อไหร่ว่าธรรมะของพระองค์ที่ดีที่สุด จึง
ควรรักษาไปปฏิบัติ ถ้าทดลองทุกมุมแล้วเห็นว่าไม่ดี จะไม่นับถือ ก็สามารถ
ทำได้” นี่เรียกว่าทรงเปิดกว้างและให้เสรีภาพทางปัญญาสูงที่สุด

...สบายใจกันขึ้นบ้างแล้วครับ หากว่าเราจะวิเคราะห์และตั้งคำถาม
กับพุทธศาสนาโดยไม่ผิดทำนองคลองธรรมและยังสอดคล้องกับ
กระบวนการคิดอย่างพุทธ ตรงนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นของการพูดคุยกับ
พระอาจารย์ ว. ในประเด็นต่างๆ ได้อย่างเปิดกว้างต่อไปครับ